

ר' עובדיה מברטנורא
 י הכי גרסינן מפירות שבהרים ומתמרות שבעמקים ומזית שמן מעבר הירדן, ר"י הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש. והכי פירושו, פירות שבהרים הם מוטעמים יותר מפירות שבעמקים, הלכך מביאים בכורים מפירות שבהרים. אבל התמרים הם הפך זה, שהתמרים שבעמקים הם יותר מלאים מדבש והנרצה מהתמרים הוא הדבש שבהם, שהרי התורה קראה לתמרים דבש הלכך מביאין בכורים מתמרות שבעמקים ולא משל הרים: ומזיתי שמן. מזיתים העושים שמן: מעבר הירדן. מפירות של עבר הירדן נמי מביאים בכורים, אף על פי שאינה ארץ זבת חלב ודבש, שכיון שנתנה הקב"ה לישראל קרינא בה פרי האדמה אשר נתת לי. ופליג ר"י הגלילי ואמר אין מביאין בכורים מעבר הירדן ואין הלכה כר' יוסי הגלילי: יא הקונה שלשה אילנות. בסתם, ולא פירש אם קנה קרקע אם לאו: מביא וקורא. דבסתם, קנה קרקע שתחתיהן וחוצה להן. אבל פחות משלשה אילנות בסתם לא קנה קרקע. ור' מאיר פליג ואמר דאף שני אילנות נמי קנה קרקע, ואין הלכה כר' מאיר: אף בעלי אריכות וחכירות מביאים וקוראים. דסבר רבי יהודה ארים וחוכר יש לו קנין בארץ כאלו יש לו חלק בה. ואין הלכה כר' יהודה: ב א התרומה והבכורים חייבין עליהן מיתה. זר האוכלן במזיד חייב מיתה בידי שמים, כי יחלוהו, ובכורים אקרו תרומה, דאמר מר תרומת ירך אלו בכורים, שנאמר בהן (דברים כ) ושמח הוא ומתקיים בו "וְשִׂמְחַתְּ בְכָל הַטּוֹב" (שם שם, יא), ומביאים **משבעת המינים** ומהמשובחים שבהם, היינו **מפירות שבהרים, מתמרות שבעמקים, ומזיתי שמן** - זיתים העושים הרבה שמן, שהם מן המובחר, וגם משבעת המינים שהם **מעבר הירדן** מביאים וקוראים.

רבי יוסי הגלילי אומר: אין מביאין בכורים מעבר הירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש:

משנה יא

הקונה שלשה אילנות סתם, מבלי לפרש אם קנה קרקע **בתוך השדה של חברו, מביא וקורא** - שמן הסתם קנה קרקע שתחתיהן וחוצה להן, אבל פחות משלשה אילנות בסתם לא קנה קרקע.
רבי מאיר אומר: אפלו שנים - שהוא סובר שאף בשני אילנות קנה קרקע.
קנה אילן וקרקעו - מביא וקורא שהרי יש לו קרקע.
רבי יהודה אומר: אף בעלי אריכות וחכירות מביאין וקוראין - שהוא סובר שלארים וחוכר יש קנין בארץ, וכאלו יש להם חלק בקרקע:

פרק שני

חילוק הדינים שבין התרומה, הביכורים המעשר

משנה א

התרומה והבכורים⁵, תיבים עליהן זרים או טמאים האוכלים אותם במזיד **מיתה** בידי שמים, קרקע, ואין הלכה כר' מאיר: אף בעלי אריכות וחכירות מביאים וקוראים. דסבר רבי יהודה ארים וחוכר יש לו קנין בארץ כאלו יש לו חלק בה. ואין הלכה כר' יהודה: ב א התרומה והבכורים חייבין עליהן מיתה. זר האוכלן במזיד חייב מיתה בידי שמים, כי יחלוהו, ובכורים אקרו תרומה, דאמר מר תרומת ירך אלו בכורים, שנאמר בהן (דברים כ) ושמח הוא ומתקיים בו "וְשִׂמְחַתְּ בְכָל הַטּוֹב" (שם שם, יא), ומביאים **משבעת המינים** ומהמשובחים שבהם, היינו **מפירות שבהרים, מתמרות שבעמקים, ומזיתי שמן** - זיתים העושים הרבה שמן, שהם מן המובחר, וגם משבעת המינים שהם **מעבר הירדן** מביאים וקוראים.

ביאורים והרחבות

5. התורה קוראת גם לביכורים "תרומה", כפי שהגמרא במכות (ז, א) לומדת, שנאמר: "ותרומת ירך" אלו ביכורים, (שנאמר "ולקח הכהן הטנא מידך" - רש"י).

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ביכורים - פרק שני

משנת רפאל - תיש

ואם אכלו במזיד חייבים קרן **וְחֹמֶשׁ, וְאֲסוּרִים** - התרומה והביכורים באכילה **לְזָרִים, וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן** - שיכול למכרן וליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, **וְעוֹלֵיִן בְּאֶחָד וּמֵאָה** - סאה של תרומה או ביכורים שנפלה למאה סאה חולין ונתערבה - בטלה, **וּטְעוּנֵיִן רְחִיצַת יָדַיִם** - הבא ליגע בהם, יטול ידיו תחילה **וְהָעֶרֶב שְׁמֶשׁ** - כהן טמא שטבל, צריך שימתין עד שיעריב שמשו כדי לאכלם. **הָרִי כֹל אֱלוֹ הַדִּינִים בְּתְרוּמָהּ וּבְבִכּוּרֶיהָ, מִזֶּה שְׂאִין כֹּן בְּמַעֲשֵׂר** שני, שהוא מותר לזרים, ואסור לקנות בדמיו בהמה טמאה ועבדים וקרקעות, ובטל ברוב אם אין לו מתירין, והנוגע בו אין טעון רחיצת ידים תחילה, ואין צריך הערב שמש אלא כיון שטבל ועלה - אוכל במעשר:

משנה ב

יש דינים הנוהגים **בְּמַעֲשֵׂר וּבְבִכּוּרֶיהָ, מִזֶּה שְׂאִין כֹּן** - אינם נוהגים **בְּתְרוּמָהּ: שֶׁהַמַּעֲשֵׂר וְהַבִּכּוּרִים טְעוּנִים הַבָּאֵת מְקוּם** - חובה לעלותם לירושלים, המעשר לעיר והביכורים למקדש, **וּטְעוּנִים וְדוּי** - וידוי מעשר (דברים כו, יג) - "**בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת**" (עיין מעשר שני ה, י-יג), וידוי ביכורים הוא קריאת מקרא ביכורים - (שם שם, ה) "**וְעֵנִיתִּי וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבָד אָבִי, וְאֲסוּרִין** באכילה **לְאוֹנֵן. רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר** ביכורים לאונן, שכיון שנקראו "תרומה", דינם בזה כתרומה. **וְחֵיבִין בְּבִעוּר** בערב

ר' עובדיה מברטנורא ולקח הכהן הטנא מידך: וחומש. האוכלן שוגג משלם קרן לבעלים וחומש לכל כהן שירצה: ואסורים לזרים. בחנם היא שנויה, דכיון שחייבין עליהם מיתה וחומש פשיטא שאסורים לזרים. ולר' יוחנן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה, מצינן למימר דתנן אסורים לזרים לחצי שיעור, שהוא אסור מן התורה, ואין בו לא מיתה ולא חומש: והן נכסי כהן. שיכול למכרן וליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה: ועולים באחד ומאה. אם נתערבו במאה של חולין: וטעונים רחיצת ידים. הבא ליגע בהן צריך ליטול ידיו תחלה, שסתם ידים פוסלות את התרומה ובכורים נמי אקרו תרומה: והערב שמש. טמא שטבל אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמשו, דכתיב (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, וה"ה לבכורים: משא"כ במעשר. דשרי לזרים, ואסור לקנות בדמי מעשר שני בהמה טמאה ועבדים וקרקעות, ובטל ברוב היכא דאין לו מתירין, והנוגע בו אין טעון רחיצת ידים, ואין צריך הערב שמש דאמרינן טבל ועלה אוכל במעשר:

ב הבאת מקום. להעלותן לירושלים, דכתיב (דברים יב) והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם מעשרותיכם ותרומת ידכם, ודרשינן תרומת ידכם אלו הבכורים: וטעונים וידוי. במעשר כתיב (שם כו) ואמרת לפני ה' אלהיך בערתי הקדש מן הבית, ובבכורים כתיב (שם) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובד אבי. ואע"ג דתרומה נמי בעיא וידוי כדאמרינן וגם נתתו ללוי זו תרומה ותרומת מעשר. מיהו מעשר ובכורים מעשר לבדו או בכורים לבדן טעונים וידוי ותרומה אי לית ליה אלא תרומה לבדה אינו טעון וידוי: ואסורין לאונן. במעשר כתיב (שם) לא אכלתי באוני ממנו. ובבכורים נאמר (שם) ושמחת בכל הטוב מלמד שאסורים לאונן: ורבי שמעון מתיר. בכורים לאונן דתרומה קרינהו רחמנא ותרומה שריא לאונן: וחייבים בביעור. לבערן מן העולם לסוף שלש שנים כדכתיב